

1.8.2026 Perusopetuksen opetussuunnitelma, Kieli- ja kulttuuriryhmien opetukseen liittyviä erityispiirteitä Joensuun kaupungin kouluissa

Liite lukuun 10.5. Joensuussa paikallisesti päätettäviä asioita

Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksessa on erityisiä opetuskokonaisuuksia ja järjestelyjä, joiden paikallisesta linjaamisesta ja toteutuksesta vastaa opetuksen järjestäjä. Joensuussa järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta, valmistavan opetuksen lisäopetusta, suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaista opetusta (S2), muun opetuksen tukea ja oman äidinkielen opetusta tiettyjen ehtojen täytyessä. Kielellistä tukea ja muuta ohjausta järjestetään oppilaiden lisäksi myös maahanmuuttajaperheille.

Joensuussa erityisinä valmistavan opetuksen toimintamalleina toteutettavat kokonaisuudet on esitelty tarkemmin perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa. Nämä toiminnot ja kokonaisuudet ovat pääosin avoimia myös muille maahanmuuttajataustaisille oppilaille.

10.5.1. Oppilaiden kielten, kielellisten valmiuksien ja kulttuurisen taustan huomioiminen opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä ja opetuksen käytännön järjestelyt

Joensuussa järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta ryhmämuotoisena sekä inklusiivisena. Ryhmämuotoista opetusta järjestetään keskitetysti ja lukuvuosittain määritetyillä kouluilla opetukseen tulevien lasten asuinpaikkojen ja koulutilojen mahdollisuuksien mukaan. Yläkouluikäisten valmistava opetus on keskitetty Pielisjoen koululle, alakouluissa opetusta on keskitetty alueittain, ja ryhmämuotoista alakouluikäisten valmistavaa opetusta on ollut viime vuosina jopa viidellä eri alakoululla samaan aikaan. Inklusiivista valmistavaa opetusta järjestetään kaikilla Joensuun kaupungin alakouluilla tarvittaessa. Itä-Suomen yliopiston harjoittelukoulujen oppilaat ohjataan tarvittaessa muuhun kouluun valmistavan opetuksen ajaksi. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat ohjautuvat tarvittaessa valmistavan opetuksen lisäopetukseen (erityisesti lisäopetusta

tarvitsevat yläkouluikäiset), perusopetukseen pääsääntöisesti lähikouluunsa tai toisen asteen opintoihin. Perusopetuksessa oppilaat osallistuvat valmistavan opetuksen jälkeen suomi toisena kielenä -opetukseen ja saavat tarvittaessa muun opetuksen tukea joko omalla äidinkielellään, muulla osaamallaan kielellä tai koulun opetuskielellä (suomi). Joensuussa työskentelee vuosittain useita eri kieliä puhuvia opettajia sekä monikielistä kouluhenkilöstöä.

Kielellisesti tuettua opetusta järjestetään eri tavoin erityisesti kaikissa Joensuun yläkouluissa. Lisäksi joillakin kouluilla on eri kieltä puhuvia koulunkäynninohjaajia ja kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksessa (KIEKU) on myös kiertäviä ohjaajia. Opettajille järjestetään koulutusta kielitietoisesta opetuksesta ja kielitietoinen opetus tukee kaikkia eri kielitaustoista tulevia oppilaita.

Kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi Joensuussa tarjotaan erityisesti valmistavan opetuksen perheille keskitettyä perhekoulumallia. Toimintaan voidaan ohjata myös valmistavan opetuksen ulkopuolelta niitä perheitä, joilla on kotoutumisen tai koulukulttuurin omaksumisen osalta tarpeita tehostettuun ohjaukseen. Perhekouluun ohjaaminen tapahtuu näissä tapauksissa erityisesti koulun kieku-opetuksesta vastaavan henkilöstön kautta.

10.5.2. Kieli- ja kulttuuri-identiteettien kehittymisen tukeminen

Joensuussa kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen suunnittelu ja keskitettyjen toimintojen järjestäminen toteutetaan kieli- ja kulttuuriryhmien suunnittelutiimin (Kieku) ja kieku-työntekijöiden yhteistyönä. Keskitettyinä palveluina tuotetaan mm. Perhekoulua kodin ja koulun yhteistyön sekä kotoutumisen tueksi, matalan kynnyksen monikulttuurista teatteria (Nonstop teatteri), monikulttuurista iltapäivätoimintaa sekä erilaisia tapahtumia. Joen Kieku tai Joen Kieku Bravura –kansainvälinen kesätapahtuma toteutetaan vuosittain. Näiden tapahtumien tarkoituksena on nostaa kansainvälisten joensuulaisten osaamista ja kulttuureja esille koko Joensuussa ja tukea oppilaiden kulttuuri-identiteetin kehittymistä näkyvällä tavalla.

Kaupungin monien koulujen tiimit sekä keskitetty Kiekun suunnittelutiimi tuottavat myös monenlaista opetusmateriaalia opetuksen tueksi. Eri kieliä ja kulttuureja esittelevät opetusvideot, erilaiset fiktiiviset ja dokumenttielokuvat sekä opetusmateriaalit kuten Kadonneen mitalin arvoitus -oppimateriaalisarja, tukevat oppilaiden identiteettien

kehittymistä. Myös oman äidinkielen opetus vahvistaa oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä.

Kielitietoisuus on Joensuun kaikissa kouluissa opetuksen painopisteenä strategiakauden 2025-2029 ajan. Koulut laativat omia suunnitelmiaan kielitietoisuuden kehittämiseksi ja arvioivat edistymistään ROADMAP-työvälineellä sekä koulutuspalvelujen yhteisillä kyselyillä. Keskitettyinä palveluina tuotetaan painopisteen tueksi monenlaista materiaalia, koulutusta, ohjausta ja erilaisia kieli- ja kulttuuripainotteisia tapahtumia.

10.5.3. Maahanmuuttotastaisten oppilaiden siirtyminen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelusta suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärään

Suomi toisena kielenä (S2) -oppimäärää opiskelevien oppilaiden kielitaidon kehittymistä seurataan säännöllisesti. Jos oppilas on saavuttanut S2-oppimäärän tavoitteiden mukaisen suomen taidon kielitaidon eri osa-alueilla ja hän hallitsee riittävän hyvin myös eri oppiaineiden tiedonalojen kielen, hänelle suositellaan siirtymistä suomen kieli ja kirjallisuus (S1) -oppimäärään.

Siirtymistä S1-oppimäärän opiskeluun arvioidaan monipuolisesti oppilasta opettavien opettajien yhteistyönä, ja päätöksenteon perustana on aina oppilaan etu sekä hänelle parhaiten sopiva oppimäärä. Erityinen vastuu oppilaiden kielitaidon kehittymisen seurannasta ja siirtymisedellytysten arvioinnista on koulun suomi toisena kielenä (S2) -oppimäärän opetuksesta vastaavalla opettajalla. Oppilasta opettavat opettajat perehtyvät yhdessä oppilaan suomen kielen tasoon monipuolisesti kaikilla kielitaidon osa-alueilla sekä eri tiedonalojen kielissä.

Arvioinnin tukena käytetään [kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa](#) sekä myöhemmin julkaistavaa Opetushallituksen arviointityövälinettä. Siirtymistä S1-oppimäärään suositellaan huoltajille, kun todetaan oppilaan saavuttaneen S2-oppimäärän tavoitteet ja hänellä olevan riittävät valmiudet myös eri tiedonalojen kielissä. Lopullisen päätöksen oppimäärän valinnasta tekee aina huoltaja, ja oppimäärän tarkastaminen voidaan tehdä myös huoltajan aloitteesta. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus antaa huoltajalle riittävää tietoa siirtymispäätöksen tueksi.

Sopivaa oppimäärää arvioidaan erityisesti 2. ja 3. luokan sekä 6. ja 7. luokan välisen nivelvaiheen jälkeen. Näissä nivelvaiheissa myös vaatimukset riittävälle kielitaidolle muuttuvat, joten sopivan oppimäärän arviointia on tarkoituksenmukaista tehdä vasta siirtymävaiheiden jälkeen. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen kunnan esiopetuksesta, äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän valinnassa huoltajaa ohjaavat esiopetuksessa lasta opettavat opettajat. Oppimäärän vaihtamista ei suositella yhdeksännen luokan aikana juuri ennen päättöarviointia, vaan vaihtaminen tulisi tarvittaessa tehdä viimeistään 9.luokan alussa.

10.5.4. Oman äidinkielen opetuksen järjestäminen ja opetuksesta tiedottaminen

Joensuussa järjestetään oman äidinkielen opetusta keskitetysti. Oman äidinkielen opettajat kokoontuvat joka kuukausi yhden iltapäivän ajaksi suunnittelu- ja ohjaustapaamisiin. Ohjauksen vastuuhenkilönä on kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen palvelupäällikkö. Lisäksi opettajille järjestetään lukuvuosittain pidempiä koulutuksia. Opettajat tekevät yhteistyötä eri koulujen henkilöstön kanssa kielitietoisien opetuksen kehittämiseksi. Eri kouluilla voidaan järjestää opetusta eri kielissä, mikäli opetusryhmän minimikoko (vähintään neljä oppilasta) täyttyy. Oman äidinkielen opetuksessa on suurimmissa kieliryhmissä useita eri ikä- ja taitotasoryhmiä kouluittain. Oman äidinkielen opettajat tiedottavat opetuksesta kouluittain, lisäksi opetusryhmistä ja järjestelyistä annetaan tietoa uusille huoltajille heti ensimmäisessä perheen vastaanottotapaamisessa. Perhekoulussa järjestetään myös vuosittain oman äidinkielen opetuksen merkitykseen liittyvä kerta huoltajille. Oman äidinkielen opetuksesta tiedotetaan myös koulutuspalvelujen ja kaupungin eri viestintäkanavissa erityisesti lukuvuoden alkaessa ja myös lukuvuoden aikana.

Koulut saavat tietoa keskitettyjen ryhmien tunneista ja aikatauluista Kiekun suunnittelutiimeiltä, oman äidinkielen vastuopettajilta tai palvelupäälliköltä. Pienemmissä kieliryhmissä opetusta järjestetään eri koulujen yhteisinä ryhminä, mikäli vähintään minimiryhmä oppilaita osallistuu opetukseen ja opetukseen saadaan opettaja. Opetusta eri kouluilla toteuttavat pää- ja sivutoimiset kiertävät opettajat.

10.5.5. Maahanmuuttotilanteen oppilaan oppimisen tukena suunnitelmaa opintoja varten

Suomi toisena kielenä -oppimäärää opiskeleville oppilaille voidaan tehdä henkilökohtainen suunnitelma opintoja varten. Suunnitelma on maakunnallinen ja se on kehitetty valtakunnallisen suunnitelmamallin pohjalta. Joensuun suunnitelma ei poikkea maakunnallisesta suunnitelmasta. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan taustatiedot, kielitaidon taso sekä suunnitelma opetusjärjestelyistä ja arvioinnista eri oppiaineissa. Suunnitelmassa huomioidaan huoltajan ja oppilaan näkemys tuen tarpeesta ja tuen toteutumisesta. Lukuvuoden lopussa arvioidaan suunnitelman toteutumista ja mahdollisia muutostarpeita. Suunnitelma tehdään niille maahanmuuttotilanteen oppilaille, jotka kehittyvän kielitaidon vuoksi tarvitsevat jatkuvaa opetuksen eriyttämistä yhdessä tai useammassa oppiaineessa, tai joiden lukuvuosiarviointissa käytetään sanallista arviointia. Sanallisen arvioinnin perusteena olevat, opetussuunnitelmasta johdetut tavoitteet kirjataan oppilaan suunnitelmaan.

Liite lukuun 5.6. Joensuun perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus

Joensuussa järjestetään valmistavan opetuksen lisäopetusta 1.8.2026 alkaen. Opettajat arvioivat, onko lisäopetukselle tarvetta. Kun oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta valmistavan opetuksen lisäopetukseen, hänestä tulee samalla perusopetuksen oppilas.

5.6.1. Oppilaan valmistavan opetuksen lisäopetuksen tarpeen arviointi ja opetukseen ohjaamisen käytännöt

Päätös lisävalon tarpeesta tehdään opettajien arvion, Wilmaan kirjatun kielitaidon tason kartoituksen (Martsarin - Joensuun malli) sekä erillisten testien perusteella. Lisäopetuksen tarpeen arvioimiseksi kaikki yläkoulun valmistavan opetuksen oppilaat testataan tähän tarkoitukseen laaditulla testillä. Alakoulun valmistavan opetuksen oppilaista 4.–6.-luokan oppilaat testataan opettajien arvioiman tarpeen mukaan, kuten myös jo perusopetukseen siirtyneet ala- tai yläkoulun oppilaat. Joensuun testistö on laadittu Jyväskylän yliopiston ja OKM:n rahoittaman VOITTO-hankkeen aikana laaditun arviointityövälineen pohjalta.

Joensuun arviointimallissa VOITTO-työvälineeseen on lisätty tehtäviä fysiikan, kemian ja englannin osalta. Testin ja opettajien laatiman sanallisen arvioinnin pohjalta saadaan määriteltyä oppilaan taso kielitaidon kaikilla osa-alueilla sekä lisäopetuksen tarpeet eri oppiaineiden tekstitaidoissa.

Testistön tehtävätyypit:

1. Lukemisen ja kirjoittamisen tehtävät (ohje, kuva, kartta, viesti, mainos, eri oppiaineiden tekstitehtävät)
2. Kuuntelemisen tehtävät (puhetilanteet, sanelu, oppituntipuhe)
3. Puhumisen tehtävät (arjen kielitaito ja yleinen maailmantieto).

Testi ei yksinään ole riittävä oppilaan taitojen arviointiin ja kehittymisen seuraamiseen. Opettajan oppilaantuntemus ja päivittäinen mahdollisuus työskennellä oppilaiden kanssa tuottaa arviointiin näkökulmia, joita ei voi korvata yksittäisellä testistöllä, joten testin lisäksi on tärkeää huomioida myös valmistavan opetuksen tai kielellisen tuen (kietu) -opettajan sekä muiden oppilasta opettaneiden opettajien kokonaisarvio oppilaan taidoista. Kielitaidon tason arvioinnissa pohjana on valtakunnallinen [Kehittyvän kielitaidon asteikko](#).

Valmistavan opetuksen lisäopetus on tarkoitettu niille ulkomailla syntyneille ulkomaalaistaustaisille oppilaille, jotka eivät ole perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana saavuttaneet riittävää suomen tai ruotsin taitoa perusopetuksessa opiskeluun. Se on tarkoituksenmukaista erityisesti niille oppilaille, joilla on vähän koulunkäyntitaustaa ja jotka ovat tulleet suomalaisen koulutuksen piiriin vasta perusopetuksen loppuvaiheessa.

Opetukseen pääsemisen kriteereinä ovat ensisijaisesti seuraavat asiat:

- kielitaito (kehittyvän kielitaidon asteikko alle A2, tiedonalojen kieli eri oppiaineissa,)
- myöhään maahan tuleminen ja lyhyt koulutausta
- valmistava opetus loppunut samana vuonna tai korkeintaan kaksi vuotta aikaisemmin tai
- oppilas ei ole ehtinyt suorittaa perusopetusta loppuun perusopetusiän aikana ja tarvitsee valmistavan opetuksen lisäopetusta ennen aikuisten perusopetukseen siirtymistä

Testaamisen vastuuhenkilöinä ovat vuosittain sovitut valmistavan opetuksen ja S2-oppimäärän tai kietu-opetuksen opettajat.

5.6.2.Valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestämisen periaatteet, vastuut ja yhteistyökäytännöt

Jokaisella valmistavan opetuksen lisäopetukseen osallistuvalla oppilaalla on aina oma perusopetuksen ryhmä. Lisäopetusta voidaan toteuttaa lisäksi pienryhmässä, yksilöllisesti tai samanaikaisopetuksena yhteisopettajuuden avulla. Lisäopetuksen tarve määritellään oppiaineittain oppilaan lisäopetuksen suunnitelmassa. Lisäopetukseen kuuluu myös tarvittavaa yksilöllistä opetuksen ohjausta sekä ohjausta vapaa-ajan toimintoihin, joissa kielitaito ja opiskeluvalmiudet kehittyvät.

Opetukseen ohjaamisessa ja vapaa-ajan toiminnoissa käytetään Kiekun palveluita ja toimintoja. Opetuksen toteutusmallia kehitetään yläkoulun kieku-rehtorien tiimissä vuosittain tarpeen mukaan. Vastuuopettaja vastaa oppilaan opintojen suunnittelusta yhteistyössä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Koko kouluyhteisön kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan keskitetyn tiimin sekä ROADMAP-työvälineen ja kielitietoisuusarviointien avulla. Kielitietoista opetusta ja kielitietoisien menetelmien käyttöönottoa tuetaan kaikissa kouluyhteisössä koko koulupäivän ajan. Yhteisopettajuus ja koulutukset ovat tärkeitä toimintamalleja kielitietoisuuden opetuksen ja valmistavan opetuksen lisäopetuksen kehittämisessä.

Valmistavan opetuksen lisäopetusta kohdennetaan erityisesti yläkouluikäisille. Yläkouluikäisten opetusta järjestetään Joensuussa pääsääntöisesti keskitettynä muutamilla yläkouluilla. Lisäopetusta voidaan järjestää myös lähikouluissa tarvittaessa yksittäisille oppilaille. Opetuksen järjestämispaikka pohditaan yksilöllisesti oppilaan kielitaitotestien ja arvioinnin jälkeen. Jokaisessa lisäopetusta antavassa koulussa nimetään vastuuopettaja, joka vastaa yhdessä muiden opetusta antavien opettajien kanssa henkilökohtaisen suunnitelman laatimisesta oppilaalle.

5.6.3.Opetuksen järjestäminen ja yhteistyö perusopetukseen valmistavan opetuksen kanssa

Yläkouluikäisten valmistavaa opetusta järjestetään Joensuussa keskitetysti Pielisjoen koulussa. Yhteistyötä valmistavan opetuksen kanssa voidaan tehdä luontevasti eri oppiaineiden opetuksessa ja esimerkiksi TATA-aineiden erillisryhmien toteutuksessa. Myös valmistavan opetuksen ohjaajien työpanosta voidaan hyödyntää tarvittaessa lisäopetuksessa esimerkiksi koulupäivän aikana tapahtuvissa tulkkausta tai ohjausta vaativissa tilanteissa.

Yhteistyötä opetusjärjestelyissä on helppoa tehdä myös niissä alakouluissa, joissa järjestetään valmistavaa opetusta, ja joissa on yksittäisiä lisäopetuksen oppilaita. Yhteistyötä voidaan järjestää myös yli koulurajojen esimerkiksi valinnaisaineiden ja oman äidinkielen opetuksessa. Tämä vaatii yhteistyötä lukujärjestyksen suunnitteluvaiheessa. Valmistavan opetuksen Perhekoulu, tapahtumat ja muut palvelut voidaan kohdentaa edelleen myös lisäopetuksessa oleville perheille ja oppilaille. Erityisesti muualta muuttaneet lisäopetuksen oppilaat hyötyvät kodin ja koulun välisen yhteistyön tiiviistä toimintamallista uudessa kotikaupungissa.

5.6.4.Oppilaiden opiskelun ja oppimisen seuraamisen ja valmistavan opetuksen lisäopetuksen tarpeen arvioinnin käytänteet vuoden aikana

Perusopetuksessa järjestettävässä valmistavan opetuksen lisäopetuksessa oppilas etenee oman vuosiluokkansa tavoitteiden mukaisesti. Opettajat laativat vastuunopettajan johdolla oppilaalle suunnitelman opintoja varten. Valmistavan opetuksen lisäopetusta voidaan antaa oppituntien aikana samanaikais- tai yhteisopetuksena, pienemmässä ryhmässä tai henkilökohtaisena ohjauksena.

Suunnitelmassa tarkastellaan lisäopetuksen tarpeen osalta eri oppiaineita erikseen. Lisäopetusta tarjotaan korkeintaan vuoden ajan, se voi päättyä eri oppiaineissa eri aikaan. Lisäopetusta annetaan niissä oppiaineissa, joissa oppilaan opetuskielen eli suomen peruskielitaitoa on tarpeen vahvistaa. Suunnitelma tarkistetaan pääsääntöisesti kolmen kuukauden välein ja vähintään lukukauden vaihtumista edeltävissä siirtymäkohdissa.